

УНИВЕРЗИТЕТ „ГОЦЕ ДЕЛЧЕВ“ - ШТИП
ФИЛОЛОШКИ ФАКУЛТЕТ

ISSN 1857-7059

ГОДИШЕН ЗБОРНИК

2014

YEARBOOK

2014

ГОДИНА 5

VOLUME V

GOCE DELCEV UNIVERSITY - STIP
FACULTY OF PHILOLOGY

**УНИВЕРЗИТЕТ „ГОЦЕ ДЕЛЧЕВ“ – ШТИП
ФИЛОЛОШКИ ФАКУЛТЕТ**

ISSN 1857-7059

**ГОДИШЕН ЗБОРНИК
2014
YEARBOOK
2014**

Посветен на доц. д-р Душко Алексовски

ГОДИНА 5

VOLUME V

**GOCE DELCEV UNIVERSITY – STIP
FACULTY OF PHILOLOGY**

**ГОДИШЕН ЗБОРНИК
ФИЛОЛОШКИ ФАКУЛТЕТ
YEARBOOK
FACULTY OF PHILOLOGY**

За издавачот

проф. д-р Јованка Денкова

Издавачки совет

проф. д-р Саша Митрев
проф. д-р Блажо Боев
проф. д-р Лилјана Колева-Гудева
проф. д-р Виолета Димова
проф. д-р Јованка Денкова
проф. д-р Билјана Ивановска
доц. д-р Нина Даскаловска
доц. д-р Махмуд Челик
доц. д-р Ранко Младеноски
м-р Ристо Костуранов

Редакциски одбор

проф. д-р Јованка Денкова
проф. д-р Виолета Димова
проф. д-р Луси Караниколова
проф. д-р Толе Белчев
проф. д-р Билјана Ивановска
доц. д-р Марија Кусевска
доц. д-р Нина Даскаловска
доц. д-р Марија Кукубајска
доц. д-р Драгана Кузмановска
виш лектор м-р Снежана Кирова
м-р Весна Коцева

Главен уредник

доц. д-р Марија Леонтиќ

Одговорен уредник

доц. д-р Светлана Јакимовска

Јазично уредување

Даница Гавриловска-Атанасовска
(македонски јазик)
лектор м-р Биљана Петковска
(англиски јазик)

Техничко уредување

Славе Димитров, Благој Михов

Редакција и администрација
Универзитет „Гоце Делчев“ - Штип
Филолошки факултет
ул. „Крсте Мисирков“ 10А
п. фах 201, 2000 Штип
Р. Македонија

Editorial board

Prof. Sasa Mitrev, Ph. D.
Prof. Blazo Boev, Ph. D.
Prof. Liljana Koleva Gudeva, Ph. D.
Prof. Violeta Dimova, Ph. D.
Ass. Prof. Jovanka Denkova, Ph. D.
Ass. Prof. Biljana Ivanovska, Ph. D.
Docent Nina Daskalovska, Ph.D.
Docent Mahmud Celik, Ph.D.
Docent Ranko Mladenoski, Ph.D.
Risto Kosturanov, M. A.

Editorial staff

Ass. Prof. Jovanka Denkova, Ph. D
Prof. Violeta Dimova, Ph. D.
Ass. Prof. Lusi Karanikolova, Ph. D.
Ass. Prof. Tole Belcev, Ph. D.
Ass. Prof. Biljana Ivanovska, Ph. D.
Docent Marija Kusevska, Ph.D.
Docent Nina Daskalovska, Ph.D.
Docent Marija Kukubajska, Ph.D.
Docent Dragana Kuzmanovska, Ph.D.
Senior Lecturer Snezana Kirova, M.A.
Vesna Koceva, M.A.

Managing editor

Docent Marija Leontik, Ph.D.

Editor in chief

Docent Svetlana Jakimovska, Ph.D.

Language editor

Danica Gavrilovska-Atanasovska
(Macedonian)
Lecturer Biljana Petkovska, M.A.
(English)

Technical editor

Slave Dimitrov, Blagoj Mihov

Address of editorial office
Goce Delcev University – Stip
Faculty of Philology
Krste Misirkov 10A
PO box 201, 2000 Stip
R. of Macedonia

СОДРЖИНА CONTENT

ЈАЗИК

Билјана Ивановска, Нина Даскаловска ПРЕГЛЕД НА ТРАДИЦИОНАЛНИТЕ МОДЕЛИ ЗА ПОВРАТНОСТА ВО МАКЕДОНСКИОТ И ВО ГЕРМАНСКИОТ ЈАЗИК Biljana Ivanovska, Nina Daskalovska A REVIEW OF THE TRADITIONAL REFLEXIVE MODELS IN MACEDONIAN AND GERMAN	9
Толе Белчев, Станка Коцева ЗБОРООБРАЗУВАЊЕ ВО СОВРЕМЕНИОТ МАКЕДОНСКИ ЈАЗИК Tole Belcev, Stanka Koceva WORD FORMATION IN MODERN MACEDONIAN LANGUAGE	19
Драгана Кузмановска, Снежана Кирова, Биљана Петковска АНАЛИЗА НА ФРАЗЕОЛОШКИТЕ ЕДИНИЦИ СО КОМПОНЕНТАТА „УСТА“ ВО ГЕРМАНСКИОТ И ВО АНГЛИСКИОТ ЈАЗИК Dragana Kuzmanovska, Snežana Kirova, Biljana Petkovska ANALYSIS OF PHRASEOLOGICAL UNITS WITH THE COMPONENT “MUND/MOUTH” IN GERMAN AND ENGLISH	33
Марија Кусевска МЕГУКУЛТУРНИ ИСТРАЖУВАЊА НА ГОВОРНИТЕ ЧИНОВИ Marija Kusevska CROSS-CULTURAL STUDIES OF SPEECH ACTS	43
Марија Леонтиќ СЕМАНТИКАТА НА ТУРСКИОТ СУФИКС -ли /-lİ/ (-li, -li, -lu, -lü) ВО ТУРСКИОТ И ВО МАКЕДОНСКИОТ ЈАЗИК Marija Leontic THE SEMANTICS OF THE TURKISH SUFFIX -ли /-lİ/ (-li,-li,-lu,-lü) IN THE TURKISH AND IN THE MACEDONIAN LANGUAGE	53
Дејан Методијески, Костадин Голаков ИЗУЧУВАЊЕТО НА СТРАНСКИТЕ ЈАЗИЦИ НА ФАКУЛТЕТИТЕ ЗА ТУРИЗАМ ВО РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА Dejan Metodijeski, Kostadin Golakov FOREIGN LANGUAGES STUDYING AT THE FACULTIES OF TOURISM IN THE REPUBLIC OF MACEDONIA	63
Марица Тасевска ФАКТОРИ ЗА ОПРЕДЕЛУВАЊЕ НА РОДОТ ВО ГЕРМАНСКИОТ ЈАЗИК Marica Tasevska FACTORS FOR DETERMINATION OF THE GENDER IN THE GERMAN LANGUAGE	73

КНИЖЕВНОСТ

- Јованка Денкова, Махмут Челик, Билјана Ивановска**
ТЕОРИСКО ПРОМИСЛУВАЊЕ НА ЕПИСТОЛАРНИОТ ЖАНР
Jovanka Denkova, Mahmut Celik, Biljana Ivanovska
THEORY RETRASING OF THE EPISTOLARY GENRE 87
- Махмут Челик, Јованка Денкова, Билјана Ивановска**
ПОЕТСКО-ПРОЗНОТО ТВОРЕШТВО ЗА ДЕЦА НА ФАХРИ КАЈА
Mahmut Celik, Jovanka Denkova, Biljana Ivanovska
FAHRI KAYA'S WORK IN POETIC AND PROSE CHILDREN'S LITERATURE .. 97
- Наталија Поп Зариева**
УЛОГАТА НА ИЗМАМАТА И МАСКИТЕ ВО *ХАМЛЕТ*
Natalija Pop Zarieva
THE ROLE OF DECEIT AND MASKS IN *HAMLET* 103
- Крсте Илиев**
ПРЕПОРОДОТ НА ВИТЕШТВОТО И ПОЈАВАТА НА
ЦЕНТЛИМЕНОТ ВО ВЕЛИКА БРИТАНИЈА
Krste Iliev
THE REVIVAL OF CHIVALRY AND THE EMERGENCE OF
THE GENTLEMAN IN GREAT BRITAIN 113
- Јане Јованов, Снежана Кирова**
„ПРЕКРАСЕН НОВ СВЕТ“ ПРЕГЛЕД И СОЦИО-ФИЛОСОФСКА АНАЛИЗА
Jane Jovanov, Snezana Kirova
“BRAVE NEW WORLD” REVIEW AND SOCIO-PHILOSOPHICAL ANALYSIS .. 117
- Марија Крстева**
АМЕРИКАНСКАТА ИДЕОЛОГИЈА ВО „ЗДРАВ РАЗУМ“ НА
ТОМАС ПЕИН
Marija Krsteva
AMERICAN IDEOLOGY SEEN THROUGH THOMAS PAINE'S
“COMMON SENSE” 127
- ПРЕВЕДУВАЊЕ И ТОЛКУВАЊЕ**
- Билјана Ивановска, Јованка Денкова, Махмут Челик**
МАКЕДОНСКИТЕ ПРЕВОДНИ ЕКВИВАЛЕНТИ НА ГЛАГОЛИТЕ ВО
ГЕРМАНСКИОТ ЈАЗИК ШТО ИСКАЖУВААТ ПСИХИЧКА СОСТОЈБА
Biljana Ivanovska, Jovanka Denkova, Mahmut Celik
ON THE MACEDONIAN COUNTERPARTS OF THE GERMAN
VERBS DENOTING EMOTIONAL STATE 135
- Светлана Јакимовска**
ТЕРМИНОЛОГИЈАТА КАКО НАУКА И ТЕРМИНОЛОШКАТА РАБОТА
Svetlana Jakimovska
TERMINOLOGY SCIENCE AND TERMINOLOGY WORK 143

Даринка Маролова

ДИДАКТИЧКИ ПРИСТАП КОН ТОЛКУВАЊЕТО НА СИНТАКСИЧКАТА
ПОВЕЌЕЗНАЧНОСТ

Darinka Marolova

DIDACTIC APPROACH TO INTERPRETING THE SYNTACTIC AMBIGUITY 153

МЕТОДИКА

Емилија Петрова Ѓорѓева

УЛОГАТА НА ДИРЕКТОРОТ ВО МОТИВИРАЊЕТО ЗА
ПРИФАЌАЊЕ ПРОМЕНИ ВО УЧИЛИШТЕТО

Emilija Petrova Gorgeva

THE ROLE OF THE PRINCIPAL IN THE MOTIVATION FOR
ACCEPTING CHANGES IN SCHOOL 161

Нина Даскаловска, Билјана Ивановска

ВАЖНОСТА НА ИНТЕРАКЦИЈАТА ВО НАСТАВАТА ПО СТРАНСКИ ЈАЗИЦИ

Nina Daskalovska, Biljana Ivanovska

THE IMPORTANCE OF INTERACTION IN FOREIGN LANGUAGE LEARNING 169

Марија Емилија Кукубајска, Билјана Алексова Даневска

БИОЕТИКА, МУЛТИКУЛТУРА, МУЛТИЛИНГВАЛНОСТ И
АКВИЗИЦИЈА НА СТРАНСКИ ЈАЗИК

Marija Emilija Kukubajska, Biljana Aleksova Danevska

BIOETHICS, MULTI-CULTURE, MULTI-LINGUAL ENVIRONMENT
AND FOREIGN LANGUAGE ACQUISITION 183

Марија Тодорова

МНОГУЈАЗИЧНА МЕТОДИКА

Marija Todorova

MULTILINGUAL METHODOLOGY 195

Катерина Сусинова, Нина Даскаловска

УПОТРЕБАТА НА СТРАТЕГИИ ЗА УЧЕЊЕ ЈАЗИК КАЈ УЧЕНИЦИ
ВО ОСНОВНО И СРЕДНО ОБРАЗОВАНИЕ

Katerina Susinova, Nina Daskalovska

THE USE OF LANGUAGE LEARNING STRATEGIES BY PRIMARY
AND SECONDARY SCHOOL EFL LEARNERS 203

Марија Дончева, Нина Даскаловска

УЛОГАТА НА ЛИТЕРАТУРАТА ВО ИЗУЧУВАЊЕТО НА АНГЛИСКИОТ ЈАЗИК
И НЕЈЗИНОТО ВЛИЈАНИЕ ВРЗ ЈАЗИЧНИТЕ КОМПЕТЕНЦИИ НА УЧЕНИКОТ

Marija Donceva, Nina Daskalovska

THE ROLE OF LITERATURE IN LEARNING ENGLISH AND ITS EFFECTS ON
LEARNERS' LINGUISTIC COMPETENCE 213

Стручен труд
Professional paper

ФАКТОРИ ЗА ОПРЕДЕЛУВАЊЕ НА РОДОТ ВО ГЕРМАНСКИОТ ЈАЗИК

Марица Тасевска¹

Апстракт: Како една од повеќето тешкотии со кои се соочуваат изучувачите на германскиот јазик претставува родот кај именките во германскиот јазик. Токму поради таа причина, во овој труд се анализира граматичката категорија род, како категорија која носи главна функција во една реченица: организација на текст т.е. поврзување на формалните елементи на именската група и на реченицата, како и факторите кои влијаат врз определувањето на родот на именката, со цел полесно изучување на истиот. Ќе бидат опфатени трите фактори (правила) за определување на родот и тоа: семантичките, морфолошките и фонолошките фактори за определување на родот.

Клучни зборови: *категорија, род, именка, граматички, семантички, морфолошки, фонолошки*

FACTORS FOR DETERMINATION OF THE GENDER IN THE GERMAN LANGUAGE

Marica Tasevska²

Abstract: One of the most common difficulties that German language learners face is the gender of nouns in the German language. Hence, this paper analyses the grammatical category gender, which has one of the main functions in the sentence: text organization i.e. cohesion of the formal elements of the noun phrase and the sentence as well as the factors that influence the determination of the noun's gender, in order to make it easier to learn. The three factors (rules) that influence the determination of the gender shall be encompassed: semantic, morphological and phonological factors for gender determination.

¹) Филолошки факултет, Универзитет „Гоце Делчев“, Штип

²) Faculty of Philology, University „Goce Delcev“, Stip,

Key words: *category, gender, noun, grammatical, semantic, morphological, phonological*

Вовед

Во индоевропските јазици граматичката категорија род произлегува од семантичката категорија род (лат.: *genus* - род; потекло). Значењето „пол“ не е првобитно во историскиот развој на категоријата род во индоевропските јазици (Влогимјеж, Пјанка 2002: 31). Таа се развива од првобитното противставување на активниот учесник на дејството (=агенс) наспрема другите (неактивни, инертни) учесници на истото дејство: првиот изразуван со активниот падеж (подоцна претворен во номинатив); вториот со апсолутивот (подоцнежниот акузатив). Бидејќи активноста (физички: подвижност и снабденост со енергија му се препишува главно на човекот, се искристализира опозицијата ‘човек : не-човек’, односно ‘луѓе : не-луѓе’ (*personalia* : *impersonalia*, лични : не-лични), сфатена, исто така, како ‘разумни суштества : неразумни суштества’ (*rationalia* : *irrationalia*). Семантичкиот елемент ‘подвижност’ им е својствен како на луѓето така и на животните, што беше повод во рамките на новонастанатата категорија да се развие и опозицијата ‘живи суштества : неживи суштества’ (*animalia* : *inanimalia*). Човекот како извршител на дејството најчесто се јавува како поединец. Затоа на елементот човек му се препишува „индивидуалност“ т.е. ‘поединечност’ или ‘избројаност’ наспрема ‘колективност’, ‘маса’ или ‘неизбројаност’. Ако во определено време значењето избројаност го надвлее (поради различни метонимични и други аналогии) значењето на ‘живо’ и стане релевантно во морфолошкиот систем, доаѓа до претворување на опозицијата ‘живи суштества : неживи суштества’ во опозицијата ‘избројани суштества : неизбројани суштества’ каде што и двата елемента опфаќаат подеднакво ‘мртви предмети’ и ‘живи предмети’ (животни и луѓе), но во секој случај ‘конкретни предмети’. Потенцијално конкретноста може да ја надвлее ‘избројаноста’, а во тој случај главната лексичко-семантичка опозиција ‘конкретно : апстрактно’ би можела да се граматикализира. (Влогимјеж, Пјанка 2002: 32)

Како што се гледа, граматичката категорија род е категорија со главна функција: организација на текстот, т.е. поврзување на формалните елементи на именската група и на реченицата (како едно од двете комплементарни решенија во современите европски јазици, покрај определениот граматички ред на зборовите) во својот историски развој од праиндоевропскиот јазик до современите јазици содржи мрежа семантички категории: активност : неактивност, човек : нечовек, живо суштество :

неживо суштество, машкост : женскост, избројаност : неизбројаност, конкретност : апстрактност. Во различни етапи на историскиот развој на индоевропските јазици по пат на асоцијација меѓу одделните опозиции доминираа едните или другите од нив. И германскиот и македонскиот јазик спаѓаат во групата на индоевропските јазици. Во овие јазици е задржана поделбата на родот на машки, женски и среден род. Секоја именка припаѓа на еден од овие три рода, со исклучок на мал број именки коишто имаат колеблив род. Постојат т.н. сеопфатни системи од правила според кои се определува родот. И во германскиот и во македонскиот јазик разликуваме три правила за определување на родот и тоа: семантички, морфолошки и фонолошки правила (фактори).

1. Семантички фактори за определување на родот во германскиот јазик

Во своето дело “Prinzipien für Genuszuweisung” познатите германисти Клаус Михаел Копке и Давид Цубин (Körpcke/Zubin), како семантички фактори ги означуваат оние фактори според кои именките би се поделиле на: **именки што се однесуваат на лица** и **именки што се однесуваат на предмети**.

1.1. Именки што се однесуваат на лица

При означувањето на лица клучна улога во германскиот јазик има природниот (биолошкиот род). Меѓутоа, овде треба да се земе предвид разликата помеѓу реалниот природен род и комуникативниот род.

Пример: *Ich tröstete das Kind.*

Граматицки именката припаѓа на среден род, општ природен род – индиферентен (генерички) и реален природен род: ирелевантен (не игра некоја посебна улога, затоа што не е важно дали се работи за машко или женско дете).

При подетално испитување на односите помеѓу граматичкиот род и природниот / биолошкиот пол се доаѓа до следниве поткласи:

Класа А: Именките од оваа класа можат независно од нивната граматичка припадност да се однесуваат на двата пола. Такви се именките од типот на: *Die Person, die Fachkraft, die Nachtwache, der Mensch, das Mitglied, das Individuum, das Kind, die Leute*

Класа Б: Именките кои означуваат лица од машки пол се од машки род, додека пак оние кои означуваат лица од женски пол припаѓаат на женски род. Пр.: *der Mann, der Junge, der Herr, die Frau, die Dame, der Fachmann, die Fachfrau.*

Отстапување од ова прават именките коишто завршуваат на *-chen*, *-lein*, и *-le*. Кај овие именки семантичките правила се поттиснати од страна на морфолошките правила. Тука спаѓаат именките од типот на: *das Mädchen, das Büblein, das Jüngelchen, das Herrchen, das Frauchen, das Mädle, das Fräulein*.

Истото се однесува и на личните именки: *das kluge Lottchen, das niedliche Karlchen, das eifrige Peterle*. Наспроти ова, пак, кај именките, коишто завршуваат на *-el* и *-l* поизразени се семантичките правила, Пр.: *die fleißige Gretel, die schöne Liesel, der dumme Hansel*. Именката пак *das Weib* е со застарена форма и денеска има пејоративно значење, односно се однесува на *der Vamp* (во етимолошкиот речник на германскиот јазик именката *“Vamp”* се однесува на ладна, заводлива жена и претставува скратена форма од именката вампир *“Vampier”*. Ваквото означување настанало од еден американски филм уште во почетокот на 20 век, а појдовна точка е приказната *„The Vampire“* од Kipling (Киплинг), во којашто овој збор метафорички се однесува на главниот женски лик).

Класа В: во оваа класа се работи за именки од машки род покрај коишто стојат деривати од женски род најчесто со суфикс *-in*: *Abiturient : Abiturientin, Agent : Agentin, Anhalter : Anhalterin, Bürger : Bürgerin, Chef : Chefin, Erbe : Erbin, Freund : Freundin, Kollege : Kollegin*. Во овие примери именките од женски род се однесуваат на лица од женски пол, додека пак именките од машки род имаат два начина на употреба и тоа:

- а) како прво се однесуваат посебно на лица од машки пол: 1. *Noch immer verdienen Ärzte mehr als Ärztinnen*. 2. *Dieses Jahr schlossen 37 Gärtner und 42 Gärtnerinnen ihre Lehre ab*;
- б) како второ се однесуваат истовремено на лица од двата пола, посебно во множина. Овде станува збор за генеричка, неутрална и независна употреба на родот:
 - *Alle Schüler sind herzlich eingeladen*.
 - *Einige Politiker meinen, Ärzte verdienen zu viel*.
 - *Die Schüler müssen ihre Hausaufgaben machen*.

Во денешно време сè повеќе лингвисти почнуваат да ја критикуваат генеричката употреба, затоа што таа не се разликува многу од формалната употреба и притоа можат да настанат како содржински така и комуникативни недоразбирања, а со тоа и да се добие погрешен впечаток дека овде не се мисли на лица од женски пол. Од оваа причина се избегнува генеричката употреба на именки од машки род и наместо тоа се употребуваат и двете форми на именките: *Alle Schülerinnen und Schüler sind herzlich eingeladen. Liebe Zuschauerinnen und Zuschauer!* Ова може да се

поврзе со терминот *Political Correctness*, (политичка коректност – термин кој означува јазик, идеи, политика, однесување, гледано како барање да се минимизира социјалното и институционалното потценување или навреда на професионално, расно и културно поле во сексуалната ориентација, во верувањата и во идеологиите, хендикепот или во старосен контекст).

Преодна фаза помеѓу класа А и класа Б: некои од именките, коишто завршуваат на *-mann* прават множина со суфиксот *-leute* или пак со редовниот суфикс *-männer*: *Der Bergmann : die Bergleute (oder: Bergmänner)*; *der Fuhrmann : die Fuhrleute (oder: Fuhrmänner)*; *der Hauptmann : die Hauptleute (oder die Hauptmänner)*; *der Landmann : die Landleute (oder die Landmänner)*. Но кога под *-leute* се подразбира исклучително лица од машки пол, во тој случај множинските форми се прават само со *-mann* односно *-männer*: *Der Biedermann : die Biedermänner*; *der Milchmann : die Milchmänner*; *der Dienstmann : die Dienstmänner*; *der Schutzmann : die Schutzmänner*.

Покрај овие именки коишто завршуваат на *-mann* постојат и такви именки коишто завршуваат на *-frau* (множина: *-frauen*) и се однесуваат на лица од женски пол. Оние, пак, коишто завршуваат на *-leute* се однесуваат и на двата пола (класа А) : 1. *der Fachmann : die Fachmänner*; *die Fachfrau : die Fachfrauen*; Неутрално: *die Fachleute (Fachmänner oder Fachfrauen)*. 2. *der Geschäftsmann : die Geschäftsmänner*; *die Geschäftsfrau : Geschäftsfrauen*; и неутрал: *die Geschäftsleute*.

Кога именките што припаѓаат на класата В се однесуваат на институции или знаменитости, тогаш тие се насочени од нивниот граматички род:

- а) женски род – женски род: *Die Stiftung Thüringer Schlösser und Gärten als größte Eigentümerin herrschaftlicher Immobilien leidet unter knappen finanziellen Mitteln*.
- б) женски род – машки род: *Die Erzdiözese Wien hat als Eigentümer der Augustinerkirche im Jahre 1986 mit der vollständigen Außenrenovierung begonnen*.
- в) машки род – машки род: *Der Kreis hat als Eigentümer des Sees die Kosten der Sanierung zu tragen*.

1.2. Именки што означуваат предмети

Во германскиот јазик постојат стриктни правила за определување на родот кај некои од семантичките полиња.

1. Така, на пример, надредените поими се со неутрален род: *Das Obst, das Gemüse, das Getränk, das Auto, das Motorrad*.

2. Кај основните поими предвид доаѓаат сите три рода. На пример, видовите овошје припаѓаат на женскиот род: *die Birne, die Kirsche, die Mango, die Banane, die Kiwi, die Ananas, aber: der Apfel, der Pfirsich*.
3. Покомплицирано е определувањето на родот кај пијалациите. Алкохолните пијалаци обично се од машки род, со исклучок на *Bier* коешто е во среден род: *der Wein, der Schnaps, der Whisky, der Kognak, der Aguavit, der Absint*. Безалкохолните пијалаци припаѓаат на еден од трите рода, така што имаме *der Saft, der Trunk, der Most, der Necktar* но: *die Milch, die Limonade* и *das Wasser*.
4. Подредените поими се потпираат на родот на надредениот поим, што значи дека и тие припаѓаат на истиот род. Така на пример сортите вина припаѓаат на машки род: *der Cabernet Sauvignon, der Dornfelder, der Portugieser, der Silvaner...*, додека пак сортите пиво припаѓаат на средниот род: *das Corona, das Falken Spezial, das Köstritzer*.
5. Газираниите пијалаци во северниот дел на германското јазично подрачје припаѓаат на женскиот род, потпирајќи се на *die Limonade*, додека пак во јужниот дел на германското јазично подрачје истите припаѓаат на средниот род, потпирајќи се на *das Wasser*, што значи овие именки се употребуваат во двата рода: *die/das Soda, die/das Cola*. (DUDEN, 2005: 160)
6. Кратенките најчесто го преземаат родот од основните изрази на пример: *die CDU (die Christlich-Demokratische Union); die SPD (die Sozialdemokratische Partei Deutschlands); das BGB (das Bürgerliche Gesetzbuch); der LKW (der Lastkraftwagen); Der Akku (der Akkumulator); der Trafo (der Transformator); der Bus (der Omnibus); die Lok (die Lokomotive); das Auto (das Automobil)*. Но имаме *das Kino* наспроти *der Kinematograph, das Foto* наспроти *die Kinematografie* и *das Taxi* наспроти *der Taxameter*.
7. Имињата на градовите и државите во германскиот јазик коишто се јавуваат без член најчесто се од среден род. Истото важи и кога се употребуваат заедно со придавка во една реченица, или пак се заменети со лични заменки.
Пр.:
 - a) *Ich liebe Frankreich, weil es wie eine zweite Mutter für mich ist. или Aus dem Westreich wurde im Laufe der Zeit das heutige Frankreich.* (извадок од весник);
 - b) *Ich arbeitete in Spanien, weil es sich im Prozess des Beitrittes zur Europäischen Union befand. или Das Sonnige Spanien gilt dabei als das bevorzugte Zielland bei Eigentümern und Interessenten.* (извадок од весник)

Повеќето од нив се јавуваат со член се од женски род. Пр: *die Schweiz, die Lausitz, die Pfalz, die Antarktis, die Krim, die Dobrudscha, die Sahara, die Gobi*, како и оние кои завршуваат на: **-ei, -ie, -i**: *die Tschechoslowakei, die Türkei, die Lombardei, die Walachei, die Mongolei, die Mandschurei, die Normandie, die Pikardie, die Bretagne, die Champagne, die Levante, die Provence, die Ukraine*.

Како исклучок од горекажаното се јавуваат примери од типот на: именки што се употребуваат со член и се од машки род, како на пример: *der Irak, der Pelopones, der Balkan, der Sudan, der Iran, der Jemen, der Hedschas*. Истото важи кога именката се употребува заедно со придавка во една реченица, како на пример: *In der Antike bildete **der** heutige **Irak** den größten Teil von Mesopotamien*. Истите овие примери можат да се јават и во среден род кога се употребени без член, како на пример: **Irak, das seit Herbst 1998 keinen Kontrollen der UNSCOM mehr unterlag, scheint sich intensiv um Raketentechnologie zu kümmern**. Како и во реченици кога се употребени со придавки: *Als Basis wurde **das heutige Irak** gewählt, da sich zwischen Euphrat und Tigris nicht nur sehr fruchtbares Land fand, sondern auch Öl und Gold*.

8. Имињата на поединечни планини и планински врвови обично се јавуваат во машки род: *der Brocken, der Großglockner, der Große Arber, der Kieferle, der Elm, der Melibokus, der Säntis, der Ortler, der Monte Rosa, der Montblac, der Olymp, der Elbrus, der Vesuv, der Popocatepetel, der Nanga Parbat*.

Сложенките, пак, родот го добиваат од базичниот збор: *das Matterhorn, die Zugspitze, die Schratzenfluch* и др.

Имињата, пак, на планинските масиви можат да се јават и во машки и во женски род, како и во множина: *der Harz, der Taunus, der Hunsrück, der Spessart, der Jura, der Fläming, der Himalaja* и др. *die Rhön, die Haardt, die Eifel, die Silvretta, die Sierra Nevada* и др. *die Alpen, die Karpaten, die Pyrenäen, die Dolomieten, die Anden, die Kordilleren* и др.

9. Реките, пак, што течат во германското говорно подрачје најчесто се јавуваат во женски род: *die Elbe, die Weser, die Spree, die Oder, die Iller, die Donau, die Fulda, die Mosel, die Lahn, die Memel, die Maas* **но**: *der Rhein, der Main, der Neckar, der Inn, der Lech, der Eisack, der Regen* и др.

Додека пак реките надвор од германското говорно подрачје обично се од машки род, со исклучок на оние коишто завршуваат на *-e* или *-a* коишто се од женски род: *Der Nil, der Amazons, der Indus, der Euphrat, der Tigris, der Mississipi, der Kongo, der Po, der Bug, der Tiber, der Ebro,*

der Parana, der Uruguay. Но: die Wolga, die Lena, die Moskwa, die Adda, die Loire, die Rhone, die Seine, die Themse.

10. Имињата на ѕвездите и ѕосвездијата го добиваат својот род од соодветните поимите според кои се именувани, како на пример: *der Jupiter, der Saturn, der Drache, die Kassiopeia, die Waage, die Venus, das Chamäleon, das Dreieck*. Додека, пак, оние чишто род не е добиен според значењето на некој или нешто најчесто се јавуваат во машки род: *der Algol, der Arktur, der Fomalhaut, der Beteigeuze* и др. со исклучок на оние коишто завршуваат на *-a* и се од женски род: *die Wega, die Kapella, die Gemma* и др.
11. Имињата на бродовите се исто така од женски род и името го имаат добиено од сопствена именка. Пр.: *die Bremen, die Nautilus, die Hessen, die Europa, die Deutschland*. И во англискиот јазик е задржана оваа феминитивна употреба на имињата на бродовите дури и во случај кога се работи за лице од машки пол, како на пример: *die Graf Spee, die Bismarck*, но: *der „Fliegende Holländer“, der „General San Martin“, der Kaiser Wilhelm der Große“*.
12. Имињата на авиокомпаниите, како и имињата на поединечни авиони се јавуваат во женски род: *die Storch, die Adler, die Pfeil*.
Именките коишто означуваат автомобили се од машки род: *der BMW, der Porsche, der Fiat, der Chrysler Jeep Wrangler, der Skoda Octavia Kombi 4x4*, додека пак оние кои означуваат моторцикли се од женски род: *die BMW, die Kawasaki, die Harley-Davidson*.
13. Имињата на хотели, ресторани, кафулиња или кина најчесто се од среден род, аналогно на тоа што и зборовите хотел, кафуле и кино во германскиот јазик се од среден род. Пр.: *das Continental, Gloria, Hilton das Royal, das Rex. Ich gehe ins Kanzler, ins Blum*.

2. Морфолошки фактори за определување на родот во германскиот јазик

Запознати сме со фактот дека две третини од германскиот јазик го сочинуваат сложените именки (Nominalkomposita). Во ваков случај, кога се работи за сложенка составена од две именки, родот на сложенката се одредува според граматичкиот род на нејзиниот втор член односно според родот на втората именка. На пример:

- a) *Das Haus + die Tür → die Haustür*
- b) *[12 Meilen] + die Zone → die 12 Meilen-Zone*

Истото правило важи и за имеките што содржат суфикс:

- a) *Un + das Glück → das Unglück*

b) *Miss* + **der Ton** → **der Misston**

Исклучок имаме кај *die Scheu*, којашто е од женски род наспроти изведенката *der Abscheu*, којашто е од машки род. *Abscheu* може да биде машки и женски род!

Во случај кога имаме изведенка со суфикс, во тој случај родот на именката го одредува суфиксот:

Пр.: *Schön* + **die** – **heit** → **die Schönheit**

Die Maus + **das** – **chen** → **das Mauschen**

Meld(en) + **die** – **ung** → **die Meldung**

Приказ на суфиксите што го одредуваат родот кај именките

Машки род

a) Именки со германски суфикс:

-ich: *der Rettich, der Latich, der Estrich*;

-ig: *der König, der Käfig, der Hönig, der Pfennig, der Essig* aber: *das Reisig*;

-ling: *der Däumling, der Fäustling, der Bückling, der Schädling der Schmetterling, der Fremdling, der Zwilling, der Prüfling* aber: *die Reling*;

-s: *der Schnaps, der Klaps, der Knicks, der Schwips*.

б) Именки со суфикс од туѓо потекло:

-ant: *der Aspirant, der Brillant, der Adjutant, der Garant, der Fabrikant, der Musikant, der Konsonant, der Foliant*;

-är: *der Aktionär, der Kommissionär, der Parlamentär, der Militär* (aber: *das Militär als Sammelname*);

-ast: *der Dynast, der Kontrast, der Morast, der Palast, der Phantast, der Gymnasiast*;

-eur: *der Amsteurer, der Friseur, der Ingenieur*;

-ier: *der Bankier, der Offizier, der Kavalier, der Grenadier, der Conferencier*;

-iker: *der Fanatiker, der Graphiker, der Mechaniker, der Phlegmatiker, der Philharomiker*;

-ikus: *der Musikus, der Kanonikus, der Luftikus*;

-ismus: *der Idealismus, der Realismus, der Kapitalismus, der Fanatismus, der Organismus, der Optimismus, der Egoismus*;

-ist: *der Anarchist, der Antagonist, der Artist, der Jurist, der Pietist, der Optimist, der Hornist, der Pianist*;

-or: *der Motor, der Regulator, der Totalisator, der Katalysator, der Rektor*.

Женски род

а) Именки со германски суфикс:

-ei: *die Bücherei, die Metzgerei, die Jägerei, die Reiberei, die Plauderei, die Datei, die Wahrsagerei, die Schweinerei;*

-in: *die Löwin, die Freundin, die Lehrerin, die Studentin;*

-heit: *die Gottheit, die Blindheit, die Faulheit, die Entschlossenheit, die Einheit, die Kindheit, die Sicherheit, die Menschheit;*

-keit: *die Fruchtbarkeit, die Eitelkeit, die Bitterkeit, die Höflichkeit, die Sichtbarkeit, die Sauberkeit;*

-igkeit: *die Feuchtigkeit, die Kleinigkeit, die Festigkeit, die Gefühllosigkeit;*

-schaft: *die Freundschaft, die Eigenschaft, die Verwandtschaft, die Herrschaft, die Kundschaft, die Gesellschaft;*

-ung: *die Schöpfung, die Achtung, die Nahrung, die Bildung, die Kündigung, die Vertretung, die Werbung, die Zeitung, die Lösung, die Bereitstellung.*

б) Именки со суфикс од туѓо потекло

-a: *die Kamera, die Ära, die Aula, die Prokura, die Lira, die Ballerina, die Signora, die Hazienda, die Pizza;*

-ade: *die Balade, die Fassade, die Maskerade, die Marmelade, die Schokolade, die Kanonade, die Olympiade, die Limonade;*

-age: *die Garage, die Bagage, die Courage, die Etage, die Menage, die Kartonage, die Blamage;*

-aille: *die Kanaille, die Journaille, die Bataille, die Emaille;*

-aise: *die Marseillaise, die Française, eingedeutscht: die majonäse, die Polonäse;*

-ance: *die Renaissance, die Mesalliance, die Usance;*

-äne: *die Fontäne, die Moräne, die Quarantäne;*

-anz: *die Arroganz, die Balanz, die Brisanz, die Distanz, die Eleganz, die Prägnanz;*

-elle: *die Bagatelle, die Frikadelle, die Zitadelle, die Morelle;*

-enz: *die Audienz, die Existenz, die Exzellenz, die Frequenz, die Konsequenz, die Prominenz, die Tendenz;*

-ette: *die Dublette, die Etikette, die Facette, die Pinzette, die Rosette, die Toilette, die Tablette;*

-euse: *die Friseur, die Masseuse, die Balletteuse, die Pleureuse, die Mitrailleuse;*

-ie [...iä]: *die Materie, die Folie, die Historie, die Glorie, die Kastanie, die Pinie, die Fuchsie;*

- ie [...i]:** *die Kolonie, die Geographie, die Lotterie, die Kalorie, die Phantasie, aber: das Genie, der Sellerie;*
- [i]ere:** *die Misere, die Gardeobiere, die Voliere, die Portiere, die Bonbonniere;*
- ik:** *die Musik, die Politik, die Lyrik, die Ethik, die Botanik, die Mathematik, die Politik, die Dialektik;*
- ille:** *die Bastille, die Quadrille, die Pupille, die Kamille;*
- ine:** *die Margarine, die Latrine, die Blondine, die Maschine, die Vitrine, die Kabine;*
- ion:** *die Nation, die Explosion, die Dimension, die Kalkulation, die Religion, die Station, die Flexion, die Qualifikation, die Addition;*
- isse:** *die Kulisse, die Prämisse, die Narzisse, die Kanonisse, die Diakonisse, die Abszisse, die Mantisse;*
- [i]tät:** *die Banalität, die Fakultät, die Kapazität, die Qualität, die Rarität, die Realität, die Vitalität, die Univerität, die Spezialität;*
- itis:** *die Bronchitis, die Rachitis, die Neuritis, die Nephritis, die Arthritis;*
- ive:** *die Defensive, die Offensive, die Alternative, die Direktive, die Kursive, die Perspektive, die Initiative;*
- ose:** *die Sklerose, die Neurose, die Furunkulose, die Tuberkulose, die Osmose;*
- sis:** *die Basis, die Dosis, die Genesis, die Analysis, die Praxis eingedeutscht: die Base, die Genese, die Analyse, die Katechese;*
- ur:** *die Natur, die Kultur, die Temperatur, die Karikatur, die Statur, die Registratur, die Rasur, die Mixtur, die Tortur, die Ligatur, die Faktur;*
- üre:** *die Allüre, die Broschüre, die Gravüre, die Bordüre.*

Среден род

а) Именки со германски суфикс

- chen, -lein, -le:** *das Mädchen, das Wäldchen, das Frauchen, das Wägelchen, das Fraulein, das Ingelein, das Binglein, das Wässerlein, das Mariele;*
- icht:** *das Dickicht, das Röhricht, das Tannicht, das Spülicht, das Kehrlicht;*
- tel:** *das Drittel, das Viertel, (aus: -teil);*
- tum:** *das Eigentum, das Christentum, das Heldentum, das Volkstum, aber: der Irritum, der Reichtum.*

б) Именки со суфикс од туѓо потекло

- ett:** *das Amulett, das Ballett, das Bankett, das Büfett, das Parkett, das Quartett;*

-in: *das Benzin, das Chinin, das Insulin, das Pepsin, das Terpentin, das Nikotin;*

-um: *das Album, das Datum, das Faktotum, das Faktum, das Plenum, das Aquarium, das Gremium, das Stadium, das Maximum;*

-ma: *das Asthma, das Dogma, das Paradigma, das Phlegma, das Plasma, das Klima, das Komma, das Thema;*

-ment: *das Argument, das Dokument, das Pigment, das Segment, das Element, das Experiment* aber: *der Zement, fachsprachlich auch noch das Zement.*

3. Фонолошки фактори за определување на родот кај именките во германскиот јазик

Како фонолошки правила можеме да ги дефинираме оние правила кои засегануваат само една форма на именката и тоа само нејзината основна форма, односно гласовната структура на именката. Во германскиот јазик не постојат некои стриктни фонолошки правила кои укажуваат на родот на именката. Како некои правила за утврдување на родот во германскиот јазик можеме да ги забележиме следниве кои гласат:

- а) Еднословните именки коишто завршуваат на *-ft* и *-cht* обично се именки од женски род (DUDEN 2005: 168): *die Luft, die Kraft, die Kluft, die Zunft, die Sicht, die Schicht, die Frucht, die Pacht, die Tracht.*

Исклучок од ова правило се именките *der Wicht, der Knecht* коишто се именки од машки род. Кај овие именки семантичкото правило доминира и го поттиснува фонолошкото правило, затоа што овие именки се однесуваат, пред сè, на лица.

- б) Еднословните именки што содржат артикулирачки консонант на почетокот или, пак, на крајот од зборот обично се од машки род (DUDEN 2005: 168) *der Knopf, der Knauf, der Schtrumpf, der Strand, der Pfropf, der Spund.*

Именки кои се исклучок од ова правило се именките: *die Schrift, das Knie, das Obst, die Kunst, die Wurst.*

Иако помалку застапено за разлика од семантичкото и морфолошкото правило во германскиот јазик, сепак ова фонолошко правило има доста големо значење, затоа што, пред сè, го олеснува изучувањето на германскиот јазик како странски јазик.

Заклучок

Како кратко резиме од горекажаното можеме да забележиме дека поголем процент од именките во германскиот јазик својот род го добиле водејќи се според семантичките фактори за определување на родот, но и дека германскиот јазик располага со богат морфолошки систем, како за именките од домашно потекло, така и за именките од туѓо потекло. Фонолошкиот систем сè уште не е развиен како останатите два, во кој овие правила или подобро кажано тенденции се, пред сè, само од научен интерес, затоа што го олеснуваат изучувањето на германскиот јазик како странски јазик.

Користена литература

Единици на латиница:

Der große Duden (1966): *Grammatik der deutschen Gegenwartssprache*. Mannheim: bibliographisches Institut.

Duden (2005): *Die Grammatik*. Mannheim: Duden Verlag.

Schulte Beckhousen, M (2002): *Genusschwankung bei englischen, französischen, italienischen und spanischen Lehnwörtern im Deutschen: Eine Untersuchung auf der Grundlage deutscher Wörterbücher seit 1945*. Bern: Peter Lang.

Engel, U (1988) : *Deutsche Grammatik*. Heidelberg: Julius Groos Verlag.

Schmidt, W (1967) : *Grundfragen der deutschen Grammatik – Eine Einführung in die funktionale Sprachlehre*. Berlin: Volk und Wissen Volkseigener Verlag.

Единици на кирилица:

Конески, Б (2004): *Граматика на македонскиот јазик*. Скопје: Просветно дело.

Влоѓимјеж, П (2002): *Потеклото и развојот на граматичката категорија род во словенските јазици*. Скопје: Македонски јазик (27-50).

Конески, К (1999): *Правописен речник на македонскиот литературен јазик*. Скопје: Просветно дело.

Тополинска, З (2008): *Полски-македонски 8, Развојот на граматичките категории: граматичка конфронтација*. Скопје: Македонска академија на науките и уметностите (155-164).